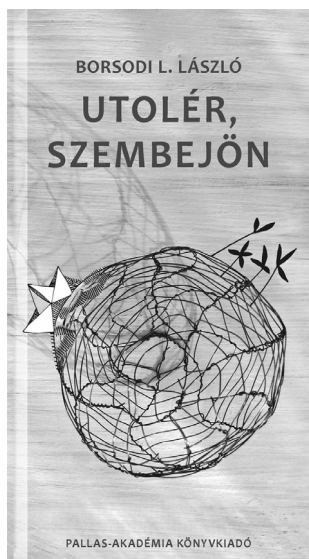

ZSIDÓ FERENC

Az emberen túli ember

BORSODI L. LÁSZLÓ: UTOLÉR, SZEMBEJÖN

Pallas-Akadémia Könyvkiadó
Csíkszereda, 2016
80 oldal, 18 lej

Otthonos terepen maradva, újabb prózaverskötettel jelentkezett a csíkszeredai Borsodi L. László. Az *Utolér, szembejön* egy „trilógia” záró része: folytatása a *Feljegyzések a földről és Parton* című korábbi köteteknek. E könyvvel olyan triptichon jött létre, mely a szerzői szándék szerint a maga zárt alakzatával mindent elmond létről és nemlétről, kapcsolatokról és azok hiányáról, életcélokról és azok feleslegességéről.

A kötet 7 ciklusba rendeződő 49 verse (kell még szám-misztika?) mintegy összefoglalja, mélyíti és általánosítja az előző kötetekben felvetett kérdéseket.

A beszélő többnyire passzív, amolyan „könyöklök és hallgatók” alapállásból vizsgálja önmagát és a világot: a végre, az élet egészére gondoló, létösszegző ember jelenik meg a versek többségében, józanul, talán kiábrándultan készít mérleget, emlékezik, de nem ítélkezik: már nincs szenvedély, csak belenyugvó megállapítások.

Gyakori az a vershelyzet, hogy a lírai én megszólít egy láthatatlan, arcot/nemet nem öltő lényt (magát a léteget?), és őhozzá beszél te-beszéddel, de párbeszéd, igazi kommunikáció nem alakul ki, csak egyirányú közlés. Talán nem is csoda, hisz a beszélő kényelmetlen dolgokat mond ki: „Hagysz eltévedni, felejteni ebben a zűrzavarban, nehogy kimondjam azt is, amire nem számítasz.” (*Mielőtt mindent*)

Megítélésem szerint a kötet legjobb, legmélyebb és őszintesége miatt zavarba ejtő darabja a *Füvekre mázolvva* című: „Ha csörömpölnek is bennem múltam bábuja, zajukat legyűröm vagy elengedem, kiüresedett kertjeimbe nem ültetek újabb gyerekkort.” Egy kis kései József Attila-utánérzet olvasható ki ebből versből (is), a rezignációt felváltja a sztoikus beletörődés.

E kötetben kevesebb tájelem jelenik meg, mint az első kettőben, itt is vannak versek, melyek a konkrét látványból indulnak ki, de aztán a tájlíra átvált szürreálisba. Például: „Tartós tél következhet: a híd felől érkezik lyukas nadrágban egy angyal.” (*A föld alatti város*)

Társhiány, a társas magány állapota is kiolvasható Borsodi prózaverseiből, mintha az ember eljutott volna a létezés olyan szintjére, (lásd: összegzés, búcsú stb.), amikor a magányos gondolkodás előbbre való, mint a társas lét: „Csenededet mindig hozzám mérted, hozzám a szó szegődött.” (*Városaimban a tornyok*)

„Marad árnyékból az árnyad. Azt mondják: végtelen. Nem is volt kezdete.”

Olykor nosztalgikus hangulat is felbukkan, a szerelem, a bensőségesség vágya, de e vágyakozást a lírai én a vers végére leépíti, szétfoszlatja: „A semmid lennék, ha már örök bohyongásomban velem tartasz, csak ne gondolj rám, türtőztess magad! Engedd: szokjon hozzám a félelem!” (*A tegnapi város*)

Olykor az az érzése az olvasónak, hogy a lírai én a párjával, társával pöröl, de minduntalan felbukkannak olyan utalások is, hogy nem férfi-nő viszonyról van szó, hanem valami általánosan emberiről. Vagy éppen Isten és ember viszonya a tét: „Kikényszerített igenjeimből éltél, és nem érdekelt, hogy épült bennem a tagadás tornya.” (*A tagadás tornya*).

A kötetben tréfás aforizmára is akadunk, de a humor keserű: „Halványodom, akár kondenzcsík az égen”.

A kötetet keretező két ciklus címe (*Összeér, utolsó; Szembejön, utolér*) egy-egy variáció a kötet címére (*Utolér, szembejön*) így tág mezőben asszociáló költői játék jön létre.

„Nem próbállak újra kitalálni. Már a tárgyakban sem bízom. Igyekszem legyőzni az undort, nem késleltetni, ami úgyis szembejön, utolér.” (*Szembejön, utolér*)

A kötet záróverse igen erős, mintegy összefoglalja a könyv lényegét, ugyanakkor visszautal a két előbbire is.

„A tájon túli tájban a tekintet befelé keresne, de nem part a part, a távoli hegy nem veszteség. A földön senki, az évek vízre írt nyomok. (...) Összeolvadnak a mondatok”. (*A tájon túl*)

A korábbi kötetekben több volt a szubjektív benyomásokra, impressziókra épülő vers, e harmadikban is vannak effélék, de gyakoribb a képmentes gondolati közlésforma, vagy éppen a látomásosság. Indázóan jelennek meg az olyan motívumok, mint angyal, fű, hó, város – jelentésük egyre gazdagozik, árnyaltabbá válik. Így egy pontosan körülhatárolható világ jelenik meg a (három) könyv lapjain, az ismétlődő toposzok és a nyelvi eszköztár sajátossága egyedivé teszi a szerző stílusát. Helyzetérzékelésből egzisztenciális kérdésselvetésig jut el a kötet minden darabja, nincsenek üresjáratok, s bár a hét ciklusra való osztást kicsit öncélú művészi gesztusnak érzem (hogy a hetedik te magad légy...), de mindent összevetve egy jól felépített, lecsupaszítottágában gazdag gondolatvilágú, az élet értelmét, illetve értelmetlenségét firtató, a számvetésben könyörtelenségig őszinte versvilág tárul fel.

Prózaversekről beszélünk, vagyis prózában megírt líráról: amint erre már utaltam, sajátos ritmusa, lüktetése van minden szövegnek. Érezhető, hogy a szerző műfajtudatos, hogy nem parttalanul áramlanak a gondolatok, hanem minden szónak, kifejezésnek megvan a helye. A prózajelleg ad egyfajta szabadságot, de a sűrítettség, képszerűség ugyanúgy jellemző e szövegekre, mint a hagyományos versekre. Igen, Borsodi a prózaversnek a romantika idején kialakult vállfaját műveli: tömör nyelvezetű, változatos hang- és gondolatalakzatokat, trópusokat alkalmazó forma ez, melyet a német romantikusok a lázadás és a totális művészi szabadság kifejezéséként alkalmaztak. A magyar irodalomban jelenleg kevésbé népszerű, ezért volt jó ötlet Borsodi részéről, hogy eme triptichon révén „védjegyévé” alakította – és kihozta belőle, amit lehetett.

Kíváncsi vagyok, merre fog továbblépni?!